

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ
ТА НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради Науково-
Дослідного інституту правотворчості та
науково-правових експертиз Національної
академії правових наук України
від 28 вересня 2023 р., протокол № 10

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТРАХОВОГО ПРАВА (ВК.9)
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Викладач	Міловська Надія Василівна, завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України, доктор юридичних наук, професор
Контактні дані	+38 044 253 34 19 (роб.), +38 097 5886655 milovska@bigmir.net
Наукові	ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9150-018X

профілі викладача	Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=pFOGg54AAAAJ&hl=ru&oi=ao Scopus Author ID: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57212620558
Назва освітньо-наукової програми	081 Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень (Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень; третій (докторський) цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Статус дисципліни	Вибіркова компонента освітньо-наукової програми, вивчається в 3 семестрі 2 курсу навчання
Мова викладання	Українська
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	5 кредитів ЄКТС (загальний обсяг - 150 год.)
	- аудиторна робота: 46 год. для денної форми навчання або 20 год. для заочної форми навчання, з них:
	лекції: 16 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	семінарські заняття: 30 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	- самостійна робота: 104 год. для денної форми навчання або 130 год. для заочної форми навчання
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія-бібліотека згідно з графіком консультацій. Онлайн-консультації: через системи дистанційного навчання Zoom тощо або електронною поштою викладача
Мета вивчення навчальної дисципліни	Формування у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії ґрунтовних наукових, теоретичних знань зі страхового права, вироблення та удосконалення ними особливих умінь, практичних навичок, необхідних для здійснення ними наукової, науково-педагогічної та професійної діяльності в сфері права
Завдання вивчення навчальної дисципліни	Опанувати основні положення доктрини страхового права; засвоїти положення джерел, що регулюють страхові відносини; набути вміння та навички тлумачення норм, що регулюють відносини у сфері страхування, і правильно їх застосовувати в конкретній життєвій ситуації; вміти здійснювати критичний аналіз правових явищ у сфері страхових відносин; здобувати навички правової аргументації власної позиції; синтезувати нові та комплексні ідеї, підходи до правового

	регулювання страхових відносин з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна або заочна (з використанням елементів дистанційного навчання). Види навчальних занять: лекції, семінарські, самостійна робота
Локація та необхідне обладнання	Аудиторія-бібліотека НДІ правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет. Передбачається робота з відкритими базами даних та реєстрами.
Самостійна робота	Підготовка до семінарських занять, поточного та підсумкового контролю, опрацювання рекомендованої літератури, вирішення кейсів
Індивідуальні завдання	Узагальнення юридичної практики за певною тематикою, підготовка тез доповідей на конференціях, круглих столах, підготовка рефератів, розробка проектів нормативно-правових актів
Контроль	Поточний контроль: опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання індивідуального завдання; виконання самостійних робіт. Підсумковий контроль: залік
Політика навчального курсу	Пропущені заняття відпрацьовуються усно (в онлайн режимі) за темою заняття згідно з графіком консультацій викладача; наукові роботи виконуються і оцінюються з дотриманням належної академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК02. Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними. ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору. ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень. ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність. СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження,

досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема № 1. Загальні положення доктрини страхового права

Поняття страхового права. Місце страхового права в системі права. Система та принципи страхового права. Поняття та особливості джерел страхового права. Види джерел страхового права. Правила страхування як основна правова форма закріплення умов добровільного страхування. Сутність та роль страхування. Історико-правові аспекти виникнення і розвитку страхування. Принципи та функції страхування.

Тема № 2. Страхові правовідносини

Поняття, ознаки та зміст страхових правовідносин. Відносини з обов'язкового та добровільного страхування. Страховий ризик як необхідна складова страхових правовідносин. Публічно-правові та приватноправові засади регулювання страхових відносин.

Тема № 3. Учасники страхових відносин

Учасники страхових відносин та їх класифікація. Правове становище страховиків. Порядок створення, державної реєстрації та ліцензування страховиків. Особливості реорганізації та ліквідації страховиків. Об'єднання страховиків. Правове становище страхових посередників на страховому ринку України. Страхові агенти і брокери. Страхувальники як учасники страхових правовідносин та їх ознаки. Страховий інтерес страхувальника. Споживач страхових послуг як особлива категорія страхувальників.

Тема № 4. Договір страхування як регулятор страхових відносин

Поняття та правова природа договору страхування. Договірні зобов'язання зі страхування в системі цивільно-правових зобов'язань. Класифікація договірних зобов'язань зі страхування. Договори особистого, майнового страхування та страхування цивільної відповідальності. Договори співстрахування та перестрахування.

Тема № 5. Зміст договорів страхування

Умови договорів страхування. Звичайні та випадкові умови договорів страхування. Істотні умови договорів страхування. Страхова послуга як предмет договору страхування. Страховий випадок у договірних зобов'язаннях зі страхування. Розмір грошової суми, в межах якої страховик зобов'язаний провести виплату у разі настання страхового випадку (страхова сума). Франшиза. Розмір страхового платежу і строки його сплати як істотна умова договорів страхування. Строк договору страхування.

Тема № 6. Права та обов'язки сторін за договорами страхування

Сторони договорів страхування та особливості їх правосуб'єктності. Права та обов'язки страхувальника за договорами страхування. Права та обов'язки страховика за договорами страхування. Правовий статус інших учасників договірних відносин зі страхування.

Тема № 7. Укладення, зміна та припинення договорів страхування

Порядок укладення договорів страхування. Момент укладення договору страхування. Місце укладення договору страхування. Свобода договору у сфері страхових відносин, обмеження свободи в укладанні договору страхування. Андеррайтинг у сфері страхових відносин. Форма договору страхування. Страховий поліс та його значення. Зміст страхового полісу. Зміна та розірвання договорів страхування. Момент, з якого договір страхування вважається зміненим або розірваним. Підстави припинення договору страхування.

Тема № 8. Виконання договорів страхування

Поняття виконання договору страхування. Основні принципи виконання договірних зобов'язань зі страхування. Належне виконання договору страхування. Місце виконання договору страхування. Забезпечення виконання договірних зобов'язань зі страхування. Способи забезпечення договірних зобов'язань зі страхування.

Тема № 9. Правові наслідки порушення сторонами зобов'язань за договорами страхування

Поняття та види порушень у сфері договірних відносин зі страхування. Цивільно-правова відповідальність сторін у договірних зобов'язаннях зі страхування. Інші правові наслідки порушення зобов'язань за договорами страхування.

Тема № 10. Європейський досвід регулювання страхових відносин

Основні правила та умови страхування у країнах Європейського Союзу. Акти права Європейського Союзу як джерела правового регулювання страхових відносин. Правовий статус учасників страхових відносин у країнах Європейського Союзу. Захист прав споживачів страхових послуг. Якість страхових послуг. Досвід Європейського Союзу у сфері взаємного страхування. Адаптація законодавства України до права Європейського

Союзу у сфері страхових відносин.

Програмні результати навчання

PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

PH03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

PH10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

PH11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

PH14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

PH15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

PH16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.

КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

*Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS =
поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) +
підсумковий контроль 50 балів*

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Залікова оцінка
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незараховано
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

• 90-100 балів (відмінно) – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно

оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими неточностями; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з неточностями; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням під час підготовки незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *59 і менше (незадовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням під час підготовки рекомендованої літератури.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою

програмою курсу, проте припустився неточностей у відповіді або показав поверхнєве знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

Орієнтовний перелік питань до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття страхового права. 2. Система та принципи страхового права. 3. Поняття та види джерел страхового права. 4. Сутність та роль страхування. 5. Принципи страхування. 6. Принцип добровільності й особливості його реалізації у страхуванні. 7. Функції страхування. 8. Поняття та ознаки страхових правовідносин. 9. Зміст страхових правовідносин. 10. Відносини з обов'язкового та добровільного страхування. 11. Види добровільного страхування. 12. Види обов'язкового страхування та основні вимоги до їх здійснення. 13. Страховий ризик як необхідна складова страхових правовідносин. 14. Учасники страхових відносин та їх класифікація. 15. Правове становище страховиків. Об'єднання страховиків. 16. Правове становище страхових посередників на страховому ринку України. 17. Страхувальники як учасники страхових правовідносин та їх ознаки. 18. Споживач страхових послуг як особлива категорія страхувальників. 19. Страховий інтерес та його ознаки. 20. Поняття та правова природа договору страхування. 21. Договірні зобов'язання зі страхування в системі цивільно-правових зобов'язань. 22. Класифікація договірних зобов'язань зі страхування. 23. Види умов договорів страхування. 24. Істотні умови договорів страхування. 25. Страхова послуга як предмет договору страхування. 26. Страховий випадок у договірних зобов'язаннях зі страхування. 27. Страховий платіж і його види. 28. Страхова сума як істотна умова договорів страхування. 29. Франшиза та її види.
---	---

30. Строк договору страхування.
31. Сторони договорів страхування та особливості їх правосуб'єктності.
32. Права та обов'язки страхувальника за договорами страхування.
33. Права та обов'язки страховика за договорами страхування.
34. Правовий статус інших учасників договірних відносин зі страхування.
35. Порядок укладення договорів страхування.
36. Свобода договору у сфері страхових відносин.
37. Страховий поліс та його значення.
38. Зміна та розірвання договорів страхування.
39. Підстави припинення договору страхування.
40. Поняття виконання договору страхування.
41. Основні принципи виконання договірних зобов'язань зі страхування.
42. Елементи належного виконання договору страхування.
43. Способи забезпечення виконання договірних зобов'язань зі страхування.
44. Поняття та види порушень у сфері договірних відносин зі страхування.
45. Цивільно-правова відповідальність сторін у договірних зобов'язаннях зі страхування.
46. Інші правові наслідки порушення зобов'язань за договорами страхування.
47. Акти права Європейського Союзу як джерела правового регулювання страхових відносин.
48. Правовий статус учасників страхових відносин у країнах Європейського Союзу.
49. Вимоги щодо якості страхових послуг у країнах Європейського Союзу.
50. Досвід Європейського Союзу у сфері взаємного страхування.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
5. Про медіацію: Закон України від 16 листопада 2021 р. № 1875-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

6. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.

7. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01 липня 2004 року № 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.

8. Про страхування: Закон України від 07 березня 1996 року № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.

9. Про товариство взаємного страхування: Тимчасове Положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 01 лютого 1997 року № 132. *Офіційний вісник України*. 1997. № 6. Ст. 65.

10. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 липня 2001 року № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.

11. Міловська Н. В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2019. 488 с.

12. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за заг. ред. О.В.Дзери (кер. авт. кол.), Н.С.Кузнецової, В.В.Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019.

13. Організаційно-правове забезпечення страхової діяльності в Україні: навч.-метод. посібник / [Є.О. Харитонов, О.І. Сафончик, О.С. Адамова та ін.] Одеса: Фенікс, 2020. 121 с.

14. Правова доктрина України: у 5 т. / Нац. акад. прав. наук України. Доктрина приватного права України. Т. 3. Харків: Право, 2013. 760 с.

15. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховання: проблеми теорії та практики: монографія / Н. Б. Пацурія, І. М. Войцеховська, А. С. Головачова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Ліра-К, 2017. 254 с.

16. Страхування: навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми цивільно-правового регулювання договірних відносин в Україні: монографія / [А. Ю. Бабаскін та ін.]; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Інтерсервіс, 2020. 203 с.

2. Великанова М. М. Ризики в цивільному праві: монографія. Київ: Алерта, 2019. 378 с.

3. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. Монографія / За заг. ред. академіка НАПрН України О. Д. Крупчна; наук. ред. А. Б. Гриняк. К., 2017. 334 с. С. 271–296.

4. Кінащук Л. Л. Страхове право: підручник. К.: Атіка, 2007. 256 с.

5. Мачуський В. В. **Страхове право**: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2009. 467 с.

6. Оновлення договірного регулювання приватноправових відносин в Україні: монографія. Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф.Г.Бурчака НАПрН України, 2020. 488 с.

7. Правова система України в умовах воєнного стану: збірник наукових праць / за загальною редакцією О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської, М. М. Хоменка. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 540 с.

8. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затверджене Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1070/2011>.

9. Порядок і вимоги щодо здійснення перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2004 р. № 124. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/124-2004-%D0%BF>.

10. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 9 липня 2002 р. № 944. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-п>.

11. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 751. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2017-%D0%BF>.

12. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 402. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-п>.

13. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 р. № 953. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/953-2003-%D0%BF>.

14. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами і аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо- і вибухонебезпечні об'єкти і об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 р. № 1788. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1788-2002-%D0%BF>.

15. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 751. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/624-2015-%D0%BF>.

16. Постанова Великої Палати Верховного Суду України від 4 липня 2018 р. у справі №755/18006/15-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75296543>.

17. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу:

монографія. за заг. ред. Н.С.Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.

18. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Schouten and Meldrum v. the Netherlands» (Заява № 19005/91) від 9 грудня 1994 р. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-57907"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

19. Рішення Конституційного Суду України від 09 липня 1998 р. №12-рп/98. *Офіційний вісник України*. 1998. № 32. Ст. 1209.

20. Рішення Конституційного Суду України від 27 січня 2004 № 1-рп/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-04>.

21. Council Directive No. 93/13/EEC of 5 April 1993 «On Unfair Terms in Consumer Contracts». URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:31993L0013>.

22. European Parliament resolution of 14 March 2013 with recommendations to the Commission on the Statute for a European mutual society (2012/2039(INI)). URL: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf.

23. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Prepared by the Study Group on European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Based in part on a revised version of the Principles of European Contract Law, 2009. URL: https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf.

24. Report of the Commission of the European Communities «On the Implementation of Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 «On unfair Terms in Consumer Contracts». Brussels, 27 Apr. 2000 COM(2000) 248 final. URL: http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/safe_shop/unf_cont_terms/uct03_en.pdf.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://iportal.rada.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>.

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. Напрями діяльності. Захист інтересів держави в Європейському суді. URL: <https://minjust.gov.ua/ndd>.

5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України. URL: <https://ndi.academy/>.